

Міністерство освіти і науки України  
Львівський національний університет імені Івана Франка

Кафедра української  
фольклористики  
імені Філарета Колесси

**Календарно-обрядовий фольклор Сколівщини  
(на матеріалі з сіл Головецько, Плав'є, Хітар, Пшонець і Риків)**

Курсова робота студентки  
філологічного факультету  
групи ФЛу-26  
Струс Оксани

Науковий керівник:  
доц. Довгалюк І. С.

Львів 2015

## Зміст

|                                                                         |           |
|-------------------------------------------------------------------------|-----------|
| Вступ.....                                                              | 3         |
| <b>Розділ 1</b>                                                         |           |
| <b>Сколівщина як частина історико-етнографічного регіону Бойківщини</b> |           |
| 1.1. Загальна характеристика Бойківщини.....                            | 6         |
| 1.2. Історія Сколівського району.....                                   | 6         |
| 1.3. Села Сколівщини, їх географічне положення.....                     | 8         |
| 1.4. Сколівщина на сучасному етапі.....                                 | 9         |
| 1.5. Відомі люди Сколівщини.....                                        | 10        |
| 1.6. Опис респондентів.....                                             | 10        |
| <b>Розділ 2</b>                                                         |           |
| <b>Календарна обрядовість та її фольклорний супровід</b>                |           |
| 2.1. Зимовий цикл                                                       |           |
| 2.1.1. Введення.....                                                    | 13        |
| 2.1.2. Андрія.....                                                      | 14        |
| 2.1.3. Миколая.....                                                     | 15        |
| 2.1.4. Перший Святий Вечір або Дідів Вечір.....                         | 16        |
| 2.1.5. Різдвяні свята.....                                              | 20        |
| 2.1.6. Старий Новий рік або Василя.....                                 | 23        |
| 2.1.7. Другий Святий Вечір (Бабин вечір; Водохресний вечір).....        | 23        |
| 2.1.8. Водохреща.....                                                   | 25        |
| 2.1.9. Стрітеня.....                                                    | 25        |
| 2.2. Весняний та літній цикли                                           |           |
| 2.2.1. Благовіщення.....                                                | 26        |
| 2.2.2. Страсний тиждень.....                                            | 27        |
| 2.2.3. Великодні свята.....                                             | 28        |
| 2.2.4. Юрія. Зелені свята.....                                          | 28        |
| 2.2.5. Івана.....                                                       | 29        |
| 2.2.6. Громові свята.....                                               | 30        |
| <b>Висновки.....</b>                                                    | <b>31</b> |
| <b>Список використаних джерел та літератури.....</b>                    | <b>33</b> |

## Вступ

Значна увага до вивчення регіональної специфіки української усної народної словесності, що спостерігається останнім часом, спричинила потребу досліджень обрядових творів загалом і календарних зокрема, оскільки саме вони найвиразніше показують функціонування фольклорної традиції окремого регіону. Такою є усна народна словесність Сколівщини, що досі залишається недостатньо вивченою в українській науці.

Дослідження фольклорної традиції сіл Сколівщини (Плав'є, Головецько, Риків, Пшонець та Хітар) не надто достатньо представлене у науковій літературі. Базовими на цю тему виступають праці за ред. Степана Павлюка<sup>1</sup>, Степана Макарчука<sup>2</sup>, Юрія Гошка<sup>3</sup> та Наталії Лисик<sup>4</sup>.

Праці за редакцією С. Макарчука та Ю. Гошка дають нам змогу ознайомитися зі загальною характеристикою Бойківщини, що необхідно для подальшого розгляду окремої території Сколівщини.

У статті Наталії Лисик зустрічаємо багато цікавого щодо пам'яток культури, розповіді про окремі місця Сколівщини та загальну її характеристику.

Досить важливою працею, якою можна користуватися при написанні даної курсової, є «Сколівщина». Тут подано матеріали з історії краю, де згадуються назви сіл, дати їх заснування, географічні особливості місцевості, висвітлюється культурна спадщина народу. Проте, на жаль, незважаючи на великий обсяг такої праці, виклад інформації у даній монографії не дає нам можливості дослідити традиції та обряди окремих сіл Сколівського району.

---

1 Сколівщина. / За ред. С. Павлюка. – Львів: Інститут народознавства НАН України, 1996. – 734 с.

2 Етнографія України: Навч. посібн. / За ред. проф. С. А. Макарчука. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Львів: Світ, 2004. – 520 с.

3 Бойківщина. Історико-етнографічне дослідження / Ред. Ю. Г. Гошко Київ: Наук. думка, 1983. – 338 с., іл.

4 Лисик Н. М. Туристичні ресурси Сколівщини // Туристичними шляхами Прикарпаття. Збірник наукових праць. – Львів, 2012 - С . 70-84

Тому недоліком праці щодо даної роботи є те, що увага зосереджується здебільшого на етнографічних традиціях Бойківщини та дослідженні повстанського руху ОУН-УПА.

Актуальність на новизна запропонованої курсової роботи полягає у тому, що ще ніхто до цього часу не вивчав календарно-обрядовий фольклор досліджуваних сіл Сколівщини.

Метою курсової роботи є дослідити фольклорні традиції, систематизувати та проаналізувати твори, які побутують на Сколівщині. Для досягнення цієї мети опрацьовано відповідні джерела, вивчено історико-етнографічну специфіку, фольклорну традицію сіл Сколівського району.

Мета передбачає реалізацію таких завдань:

- 1) ознайомитися зі загальною характеристикою Бойківщини;
- 2) з'ясувати історію Сколівщини;
- 3) окреслити етнографічні межі досліджуваного ареалу;
- 4) охарактеризувати найбільш продуктивних респондентів;
- 5) проаналізувати фольклорні твори зимового, весняного та літнього циклів окремих сіл Сколівщини;
- 6) описати традиції, обряди, які побутують у поданих селах.

Об'єкт дослідження – фольклорна традиція Сколівщини.

Предмет – календарно-обрядовий фольклор.

Досягненню мети сприяє і структура роботи. Окрім вступу, висновків, переліку позицій використаних джерел та літератури, дослідження містить два розділи, в яких подано уривки фольклорних текстів, що побутують на теренах окремих сіл Сколівщини.

У першому розділі розглянуто історію виникнення Сколівського району, описано його сучасний стан та відомих людей, які звідти походять, подано географічне положення досліджуваних сіл та представлено інформантів, від яких було взято значну кількість інформації.

Другий розділ присвячено календарно-обрядовому фольклору Сколівщини, розподілено його на цикли, які реалізуються у святах.

Робота виконана на основі зібраних польових матеріалів студентами філологічного факультету ЛНУ ім. Івана Франка, записаних під час фольклорної експедиції 1-14 липня 2014 року у таких селах, як Плав'є, Головецько, Риків, Пшонець та Хітар. Інформацію про традиції Сколівщини отримано від мешканців досліджуваних сіл.

## Розділ 1

### Сколівщина як частина історико етнографічного регіону Бойківщини

#### **1.1. Загальна характеристика Бойківщини**

Бойківщина – етнографічний район, який займає центральну частину Українських Карпат, на заході межує з Гуцульщиною. Територія Бойківщини займає північну частину Великобerezівського, Міжгірський Воловецький і райони Закарпатської області південно-західну частину Долинського і Рожнятівського районів Івано-Франківської області, Турківський, Сколівський, південну смугу Самбірського, Дрогобицького, Стрийського і більшу частину Старосамбірського районів Львівської області.

Бойківські села розташовані у долинах рік і мають здебільшого скупчений характер.<sup>5</sup> Здавна бойки були землеробами. Тут під ріллю освоювалися не тільки долини, а й лісові масиви та гірські схили. Також на Бойківщині розвивалися ремесла і промисли. Одними з найпоширеніших були сплав деревини, гончарство, лісорубство, бондарство, теслярство. Місцеві жителі будували на продаж і для себе хати та господарські будівлі, церкви, також виробляли з дерева різні знаряддя, хатнє начиння, транспортні засоби та ін. Крім того розвивалися кушнірство і ткацтво.<sup>6</sup>

#### **1.2. Історія Сколівського району**

У січні 1940 року було утворено Сколівський район. До його складу у 1959 році увійшов Славський район. У зв'язку з утворенням територіально-виборчих управлінь, 1963 р., Сколівський район було ліквідовано, а його територію включено до Стрийського району. 8 грудня 1966 р. район знову було відновлено.

---

<sup>5</sup> Бойківщина. Історико-етнографічне дослідження / Ред. Ю. Г. Гошко Київ: Наук. думка, 1983. – с. 8.

<sup>6</sup> Етнографія України: Навч. посібн. / За ред. проф. С. А. Макаруча. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Львів: Світ, 2004. – с. 345.

З XIV століття до 1772 року Сколівщина та інші сусідні території були у складі Речі Посполитої. Протягом XIV – XV століть населення Сколе неодноразово зазнавало нападів татар і мадярів (1568, 1594, 1610 рр.).

На початку XVIII ст., в часи Австро-Угорської імперії, Сколівщину та інші регіони Карпат почали колонізувати німецькі ремісники. Це спричинило розвиток промисловості та торгівлі в краю. На цих землях утворились кілька німецьких колоній, якими володіли Аннаберг, Карлсдорф та Феліценталь. Німецький вплив цих часів і досі можна побачити у забудівлях, побуті, веденні господарства у містах і селах.

З 1900 року на Сколівщині появляються перші охоронні лісові округи площею 69 гектар.<sup>7</sup> До 1939 року Сколівщина як частина східної Галичини входила до складу Австро-Угорської імперії, що спричинило до інтенсивного розвитку лісових промислів. Розширювалось виробництво клепок, дьогтю, смоли. Особливого поширення набуло випалювання поташу. Також деревина широко використовувалась на залізоплавних та скляних гутах для виготовлення скла.

Ліси були приватними і являлися власністю братів баронів Гредлів, які у вересні 1939 року евакувалися до Угорщини.<sup>8</sup>

Починаючи з 1945 р., на території Сколівського району створюються десятки різних лісозаготівельних підприємств, які одержують лісосічний фонд і ведуть його розробку, відвантажуючи деревину в різні кінці України.

У 1912 році Сколівщина була відокремлена від Стрийського повіту і місто Сколе стало повітовим центром.

З 1928 до 1935 року на Сколівщині видавалася газета "Відомості Демнянські", в якій висвітлювалися питання новин, економіки, історії, географії та побуту краю. На початку 30-х років XX століття починає інтенсивно розвиватись туризм. Появились пансіонати, відпочинкові вілли,

<sup>7</sup> Сколівщина / Наук. ред. С. Павлюк. – Л.: Інститут народознавства НАН України, 1996. – 125-161с.

<sup>8</sup> Наша історія [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://skoledlg.com.ua/pro-nas/z-istorii>. – Переглянуто 15. 03. 2015

туристичне інформбюро, кінотеатр, гірськолижний трамплін, хокейне поле, пляжі над річкою Опір, ковзанка і перша в Карпатах санна траса.

До 2-ї Світової війни місто Сколе було центром Сколівського повіту. Пізніше воно приєдналось до стрийського повіту Станіславського воєводства. А вже в 1937 році місто Сколе включили до переліку гірських поселень, що потребують охорони як рекреаційна зона.<sup>9</sup>

### **1.3. Села Сколівщини, їх географічне положення**

На південному заході Львівської області розташований Сколівський район. Його адміністративним центром є місто Сколе. Населення району налічує 47 618 осіб (станом на 1 серпня 2013). Площа району 1471 км<sup>2</sup>. Утворено у січні 1940 року. Найвища точка району – гора Парашка (1268 м). Територією району протікають річки Опір, Стрий.<sup>10</sup>

При дослідженні даного регіону слід зупинитися на декількох основних селах, де і відбувалася експедиція 2014 року. Сюди відносимо такі населені пункти, як Плав'є, Хітар, Риків, Головецько та Пшонець. Усі ці села невеликі. Лише Плав'є трішки вирізняється своєю площею (протяжністю). Тому варто і з його географічного положення почати. Воно розташоване на півдні Львівської області в південнозахідній частині Сколівського району. Поділяється на дві частини: Плав'є-Бринівка та Плав'є-Вадрусівка. Тут є дві церкви і дві школи. В адміністративно-територіальному відношенні Плав'є входить в склад Сколівського району та одноосібно формує Плав'янську сільську раду. Також проходить міжнародна шосейна дорога Київ – Чоп. На півдні Плав'є межує зі селом Хітар. Воно розташоване вздовж річки Вандрівка (Хітарка), назва якої вздовж течії змінюється на Вадрусівка, далі – Головчанка, Головечанка і впадає в ріку Опір. Орган місцевого самоврядування – Хітарська сільська рада. На північ від Плав'я розташоване

---

9 Сколівський район [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Сколівський\\_район](http://uk.wikipedia.org/wiki/Сколівський_район) . – Переглянуто 15. 03. 2015

10 Лисик Н. М. Туристичні ресурси Сколівщини // Туристичними шляхами Прикарпаття. Збірник наукових праць. – Львів, 2012 - С. 71

село Риків. У ньому також є церква і школа. Орган місцевого самоврядування – Риківська сільська рада. У свою чергу на сході Риків межує зі с. Головецько, органом місцевого самоврядування якого є Риківська сільська рада. Село знаходиться біля підніжжя гори Маківка, де з 29 квітня по 2 травня 1915 року тривали бої УСС проти військ царської Росії. На північний захід від Головецька розташоване село Пшонець. Орган місцевого самоврядування у цьому селі є Головецька сільська рада.<sup>11</sup>

#### **1.4. Сколівщина на сучасному етапі**

Вкриті лісами гори, швидкоплинні ріки та потоки, чисте гірське повітря, життєдайні мінеральні води – перетворюють Сколівщину в справжню кліматично-курортну зону. Перед бойківським краєм відкривається перспектива Української Швейцарії, славної на всю Україну та поза її межами.

Студенти ЛНУ ім. І. Франка під час експедиції 2014 спостерігали сучасний стан досліджуваних сіл. У них практично однакові ознаки: наявність школи, церкви, народного будинку «Просвіта», бібліотеки, сільради. Також у цих селах є приватні підприємства (наприклад, магазини). Відоми гірськолижним центром є Плав'є.

Виробництво сільськогосподарської продукції проводиться в приватних господарствах населення на землях наданих для ведення особистого селянського господарства, садівництва, сінокосіння та випасу худоби.

Отже, сьогодні Сколівщина відома в державі і за її межами як курортно-рекреаційний осередок України, центр гірськолижного спорту та туризму. В районі інтенсивно розвиваються такі види туризму як: культурно-пізнавальний, велосипедний, спортивний, гірськолижний, агротуризм тощо.<sup>12</sup>

---

11 Карта-схема Сколівського району Львівської області [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.karpaty-slav.com/karta-skole.html>. – переглянуто 15. 03.2015

12 Лисик Н. М. Туристичні ресурси Сколівщини // Туристичними шляхами Прикарпаття. Збірник наукових праць. – Львів, 2012 - С . 70

### **1.5. Відомі люди Сколівщини**

На Сколівщині проживали, працювали, часто відвідували, мандрували її шляхами такі видатні діячі української культури, літератури, науки, як: І. Франко, Я. Головацький, І. Вагилевич, В. Гнатюк, А. Чайковський, Є. Петрушевич, А. Шептицький, М. Скорик, С. Крушельницька, Д. Вітовський, А. Могильницький, М. Лисенко, Р. Шухевич, С. Шухевич, А. Мельник, Р. Купчинський, М. Гайворонський та багато інших.

Щодо досліджуваних сіл, на жаль, інформації надзвичайно мало, більшість вихідців були саме з Плав'я. Серед них слід виокремити таких як:

- Барнійович (Брикса) Олександра Володимирівна – учитель і художник, працює і проживає в Чехії, організувала свою студію.
- Британ Віктор Богданович – викладач, молодший науковий співробітник кафедри загальної фізики ДНПУ ім. Івана Франка.
- Волошин Іван Миколайович (1934 р.) – доктор географічних наук професор географічного факультету ЛНУ і Івана Франка; член Наукового товариства ім. Т. Шевченка.
- Ковальчук Ілько (псевдо Нанашко) (1902-1944) – член ОУН-УПА. Підтримував взаємини з С. Охримовичем, О. Гасиним, Б. Вільшинським.
- Масендач Іван (владика Антоній) (1961-2001) – єпископ Барнаульський, Алтайський.
- Полянчич Михайло Михайлович (1958) – народний депутат України, кандидат економічних наук, член Президії Єдиного Центру.

Вихідцем зі села Хітар є Голінчак Степан (1946 р.) – видатний художник, кераміст.

### **1.6. Опис респондентів**

Під час експедиції 2014 року збирачі мали змогу спілкуватися з багатьма інформантами. Серед них багато фольклорного матеріалу про традиції святкування зимових свят розповіла жителька с. Плав'є Микулич (Арендач) Параска Олексіївна, дружина найстаршого старости села. Це доброзичлива, спокійна та поважна жіночка, 1950 р.н. До збирачів ставилася

досить прихильно, розповідала матеріал чітко, структуровано, не відхиляючись від теми, частувала і навіть запрошувала їх приходити в гості.

Курилович Єва Михайлівна, жителька с. Плав'є, була однією з найбільш обізнаних людей у традиціях і звичаях свого села, адже намагалася подати збирачам якомога більше матеріалу, розповідала завзято, виважено. Спочатку не зовсім хотіла йти на контакт, проте коли збирачі «втерлися» в довіру, вона на стільки розговорилася, що навіть продиктувала своє замовляння.

Також багато інформації подала Голінчак (Орищак) Ольга Михайлівна, жителька с. Хітар Сколівського району. Весела і пильна жінка, проте була досить настороженою до збирачів. 1944 року народження, закінчила Дрогобицький інститут за спеціальністю українська мова та література, працювала учителькою в Плав'ї.

Цікаві відомості про свій куточок надала Карпінська (Цибь) Анна Федорівна, 1922 року народження, мешканка с. Пшонець. Вона охоче розповідала про ті традиції, яких дотримувалася ще в дитинстві. Приємна, балакуча, проте через свій вік їй трохи важко давалося спілкування.

З Рикова найбільше запам'ятався Климаш Василь Васильович, 1941 р.н. Він весело наспівував колядки, оскільки дуже любив цей процес. Служив в армії. Уважний, привітний, всіма силами намагався догодити збирачам.

Ще однією респонденткою виявилася Карпінська Ярослава, 1938 р. н. На вигляд спокійна, проте під час спілкування справила враження досить емоційної жінки, що проживає у с. Головецько. Протягом всього свого життя пережила багато горя, тому були моменти, в яких вона навіть плакала. На контакт йшла охоче, тому від неї вдалося записати багато матеріалу.

Отже, Сколівський район має багату історію, що відобразилась на суспільному житті і його особливостях, зокрема на фольклорних обрядах та текстах, які підсилюють їх унікальність.

## Розділ 2

### **Календарна обрядовість та її фольклорний супровід**

Календарні свята – це найдавніша обрядовість, яка корінням сягає первісних, язичницьких вірувань та поєднує у собі раціональний досвід і релігійно-магічні вірування наших предків. Саме ці свята пов’язані з порами року, тому діляться на такі цикли, як зимовий, весняний та літньо-осінній.

#### **2.1. Зимовий цикл**

### 2.1.1. Введення

Традиційно зимовий цикл розпочинався 4 грудня зі свята Введення у Храм Пресвятої Богородиці. У цей день люди йдуть до храму на Службу Божу. Згідно з даними респондентів, саме в це свято на Сколівщині люди зазвичай не відвідували одне одного, старалися сидіти кожен у своїх домівках. Це зумовлювалося тим, що на Введення існувала велика низка повір'їв, серед них найважливішими є такі:

- спочатку в хату приводили тварину – собаку – символ благополучного року. Аргументували це тим, що якась інша тварина (наприклад, кішка) є злопам'ятною, тобто при поганому ставленні господарів до неї може укусити, це себто ворог людини, проте собака навпаки, має здатність нібито прощати людині, є її вірним другом.
- сліdkували, щоб хтось з людей не прийшов з лихими намірами в будинок. Наприклад, якщо прийти із захованими голками і швидко взятися за пічку – для господарів буде дуже важкий рік.

Крім того, жінкам категорично заборонялося заходити до когось в гості. Це могли робити лише чоловіки. При чому, коли вже приходили, обов'язково мали проказати: «Дай вам Боже всього много, а хліба найбільше!»<sup>13</sup>

У хліборобському розумінні з цього дня починає спочивати земля, яку не можна рухати аж до Благовіщення (7 квітня). Цей день віщує, який буде наступний рік: урожайним чи ні, посушливим чи дощовим.

### 2.1.2. Андрія

Свято Катерини (7 грудня) на жаль у пам'яті жителів сіл не збережено, однак лише жителі с. Хітар (Веклин Мотря) та Плав'я (Микулич Параска) згадували, що у цей день ходили у церкву, а також увечері могли ще ворожити.

За народної традицією святкування Андрія (13 грудня) розпочиналося ввечері. Молодь збиралася в одному будинку і тривали вечорниці. Там

---

<sup>13</sup> Микулич Богдан (1943р.н.). Введення // ЕК\_12AV\_2014kobasyar\_seans08. – Плав'є. С.9.

зазвичай веселилися – грали в різні ігри, співали, ворожили. Одними з найбільш популярних забав і ворожінь були такі:

- підвішування калити. Дівчата пекли паленята (сучасна калита) з житньої або вівсяної муки, підв'язували на шнурочку досить високо, а хлопці по черзі мали підстрибувати і намагатися якимось чином її вкусити. Хто не вкусив, того дівчина мала право обмазати по обличчі сажею.

- кожна дівчина брала свою калиту і всі одночасно клали їх у воротах. Потім впускали собаку. Чию калиту він швидше візьме, та швидше заміж вийде.

- били в ложки. Звідки загавкає собака – звідти буде милий.

- в ніч з 12 на 13 грудня потрібно помити посуд і ту ганчірку, якою мили, поставити під подушку, а також ще поставити миску з водою, а біля неї рушник. Лягти спати. Хто присниться – твій суджений.

- в миску набирали води, на неї ставили прутик-однолітець (гілочка). Він міг бути з верби, з лози, або ж навіть стеблина з бобу. Тоді брали чоловічі штани, сіяли їх зерном або маком і промовляли: «Андрію, Андрію, зерно сію, штанами волочу, вийти заміж хочу. Поможі м'я, Боже, знати, кого буду мати.»<sup>14</sup> Штани обов'язково мали бути не прані. В такий спосіб хто присниться, той твій милий. Але тут такий нюанс: у сні хлопець має перевести дівчину через кладку, тоді сімейне життя вдасться. Якщо ж ні – ознака майбутнього розлучення.

- щоб дізнатися про своє заміжжя, за 2 тижні до свята дівчата зрізали вербові гілочки, ставили їх у воду і спостерігали. Чия гілочка швидше розпуститься, та дівчина швидше заміж вийде.

Також на Андрія хлопці збиткувалися. В котрому домі була незаміжня дівчина, там знімали або вимазували брами, забирали сани і відвозили кудись далеко або ж просто понакладати щось під двері, щоб зранку господарям було важко вибратись. Якщо котрась поправа одяг, вночі могли його порозносити по цілому селу.

---

14 Скільська (Куртяник) Олександра (1954р.н.). Андрія // ЕК\_12AV\_2014buha\_seans10.  
– Плав'є. С. 18.

### 2.1.3. Миколая

У пам'яті багатьох респондентів свято Миколая (19 грудня) на жаль не посідає чільного місця. Це пов'язано з політикою радянського періоду. Сюди відносимо 2 причини: з релігійного боку не можна було вшановувати таких святих, адже за це суворо карала тодішня влада, а з економічного – не вистачало коштів, щоб забезпечити своїх дітей подарунками. Проте як би важко не було, батьки старалися потішити дітей у будь-якому разі: якщо дитина чемна, дарували цукерки, коли ж ні – різочку або поліно.

Крім того, все залежало від матеріального положення, адже у сім'ї прийнято дарувати подарунки всім – і дітям, і дорослим. Адже «Миколай є Миколай, він всім щось приносить»<sup>15</sup>

Також у це свято є звичай «в'язати Миколу». Це означає, що коли в хаті є чоловік на ім'я Микола, гість має право «вимагати» частування, адже він приходить «в'язати Миколу».

### 2.1.4. Перший Святий Вечір або Дідів Вечір

Зазвичай до Святого Вечора (6 січня) готувалися заздалегідь. Господиня мала до вечері подати 12 страв – символ Тайної Вечері, проте збирачі фольклору зауважили, що сталого меню нема, у кожної господині воно різне, починаючи від борщу і закінчуючи розсолом із грибами. Щодо першої страви, думки респондентів розходяться, одні кажуть, що це має бути кутя (Полянчич А. Т., Довган О. М., жителі с. Риків), інші – часник (Микулич П. О., жителька с. Плав'є), а ще інші – капуста (Улич А., жителька с. Хітар). На стіл зазвичай ставили свічку і вінок, обов'язково плетений з вівса, а всередину нього клали отаву, на кожен кут стола під скатертину клали зубчик часнику, щоб сім'я здоровою була – оберіг від всякої нечистої сили. На підлогу – соломі, бо вважається, що Ісус Христос народився на сні. Потім господар – найстарший чоловік у домі – заходив у хлів, давав худобі по кусочку хліба (дехто вважає, що кожної страви по ложечці), кропив її, мив їй очі – щоб не боліли, а тоді вертався знову до хати. Коли він заносив сніп у

<sup>15</sup> Микулич (Арендас) Параска (1950р.н.). Миколая // ЕК\_12AV\_2014kobasyar\_seans08. – Плав'є, С. 10.

помешкання, також плетений з вівса, там вимикалося світло, жінка виходила на вулицю, а він тим часом запалював свічку і вносив його всередину будинку. Зайшовши, проказував: «Христос ся Рождає!», тоді вмикалося світло, господар ставив снопа в центрі або на край стола, щоб всі сідали навколо нього. У сніп закладали головку часнику, а біля нього клали мед. Того меду давали пробувати кожному, щоб всі любилися, шанувалися, щоб життя було солодким. Все це мало відбуватися виключно тоді, коли зійде перша зірка. Перед тим, як частуватися, потрібно було помолилися. Тоді всі сідали, хто був найстаршим, мав право першим взяти ложку. Окремих тарілочок для кожного члена сім'ї не було. Тому їли з тих тарілок, в яких були страви. Коли вже дійство підходило до кінця, діти залазили під стіл, качалися по соломі, нібито шукали гриби, або імітували звуки свійських тварин – символ того, щоб все велося цілий рік. По завершенні Вечері кожна подана страва у невеликій кількості повинна залишитися, бо вважалося, що вночі приходять на гостину душі померлих родичів. Крім того, ще сидячи за столом, сім'я має заспівати бодай одну коляду. Однією з найбільш розповсюджуваних є «Нова радість світу ся з'явила»<sup>16</sup>:

Новая радість світу ся з'явила,  
Пречиста Діва Сина породила.  
Як породила, в пелени повила,  
Зелене сіно Йому постелила.  
Як ся жидова у тім довідала,  
В пень отройчата дволітні стинала.  
Як ся Пречиста про це довідала,  
Та й до Єгипту з Христом утікала.  
Ой ішли, ішли через чисте поле,  
Аж там господар на пшеничку оре.  
– Помагай, Боже, цю нивку орати.  
Чи не йшла туди з дитиною мати?  
– Ой ішла, ішла, буйний вітер віяв,  
Як наш господар пшеничку сіяв.  
– Помагай, Боже, цю нивку орати,  
Нині посієш, завтра будеш жати.  
Лиш Матер Божа на стежку ступила,

---

16 Мацевич (Мелень) Єва Василівна. Нова радість світу ся з'явила // ЕК\_12AV\_2014kuzbyt\_seans02. – Головецько. С.10

А вже пшеничка зійшла та й зацвила.  
 Лиш Матер Божа на стежечку стала,  
 А вже пшеничка під серп дозрівала.  
 Як ся жидова про це довідала,  
 За Матер Божов у погоню гнала.

Ой гнали, гнали, травку виривали,  
 Аж там женчики пшениченьку жали.  
 – Помагай, Боже, пшениченьку жати,  
 Чи не йшла туди з дитиною мати?  
 – Ой ішла, ішла, буйний вітер віяв,  
 Як наш господар пшениченьку сіяв.  
 Стала жидова, як в полі билина,  
 Ой чуд їм ся став із Божого Сина.  
 Ой чуд їм ся став із Божого Сина,  
 А Матер Божа весь світ звеселила.  
 Й ми нині о Нїм гойно веселїмся,  
 Рождеству Його низько поклонїмся!

У цьому тексті бачимо кілька мотивів, а саме мотив втечі Богородиці з Дитятком заради Його спасіння, мотив святості Матері Божої, здатність її творити чудеса (Лиш Матер Божа на стежечку стала, А вже пшеничка під серп дозрівала), мотив возвеличення Божого Сина (Й ми нині о Нїм гойно веселїмся, Рождеству Його низько поклонїмся). Також тут наявні використання частки *ся*, епітетів повної стягненої форми (зелене, буйний), місцеві фразеологічні вирази (в пень тобто дуже коротко) та діалогічні вставки. Крім того є діалектизми (отройчата). Коляда написана за допомогою паралельного римування.

Після колядування кожен член сім'ї брав свою ложку, загадував бажання і ставив за снопа – вірили, що таке бажання обов'язково має збутися.<sup>17</sup>

Крім того, на Святий Вечір пекли ще карачуна – обрядовий різдвяний хліб. Брили повісмо – пучок обробленого льону<sup>18</sup>, – обвивали ним карачуна

17 Мацевич Михайло (1939 р.н.). Святий Вечір // ЕК\_12AV\_2014kuzbyt\_seans01. – Головецько. С. 13

18 Словник української мови: в 11 томах. — Том 6, 1975. — С. 675.

навхрест, всередину ставили свічку, яка горіла всі свята. В такому стані карачун перебував аж до Василя (14 січня)<sup>19</sup>

Також на Сколівщині люди знали багато прикмет, однією з найбільш популярних є така: «Мерехтять зорі – буде гарна погода цілий рік».<sup>20</sup> Вони вірили, що якщо на Святий вечір позамітати хату і винести та викинути все сміття у річку – всі хвороби відійдуть, «винесуться з дому».

На Святий Вечір від хати до хати ходили колядники, як церковні, так і любителі. Зазвичай колядувати потрібно, як зав'яжеться сніп, не швидше. Співали на подвір'ї, віншували під вікном. До хати заходили лише тоді, коли господарі самі запрошували. Зайшовши, могли співати вже інші, різні коляди, бо коли ще на вулиці були, то у кожному дворі співали однакову коляду, щоб не спричинити незручностей, не образити когось. Найпопулярнішими у Плав'ї, як виявили збирачі фольклору, є кілька коляд, серед них «По всьому світу сталась новина»<sup>21</sup>:

По всьому світу сталась новина,  
Пречиста Діва Сина зродила.  
В яслах породила, сіном притрусила  
Господнього Сина.

Однією з найдавніших коляд, які колядують на Сколівщині, є «Ангел пастерям мовив»<sup>22</sup>:

Ангел пастирям мовив:  
«Христос нам ся народив,  
В Вифлеє містечку,  
Юдарий убогий стаєнці  
З Пречистой Марії!»  
[...] Буде Богу честь, хвала,  
Буде Єму і слава.

19 Довган О. М. (1932). Святий Вечір // ЕК\_12AV\_2014senoviyat\_seans05. – Риків, с. 21

20 Микулич (Арендач) Параска (1950р.н.). Миколая. // ЕК\_12AV\_2014kobasyar\_seans08. – Плав'є, с. 10.

21 Микулич Богдан. По всьому світу сталась новина // ЕК\_12AV\_2014kobasyar\_seans08. – Плав'є, с. 6.

22 Полянчич (Бенькалович) Анастасія. Ангел пастирям мовив // ЕК\_12AV\_2014kobasyar\_seans09. – Плав'є, с. 5

Яко й Отцу, так і Єго Синови.  
 І Святому Духови,  
 У Тройци славимой!

В обидвох колядах простежується головний центральний мотив народження Христа, Його возвеличення.

#### **2.1.5. Різдвяні свята**

Різдвяні свята в українців тривають три дні. Сюди відносимо Різдво (7 січня), Марії та Йосифа (8 січня) і Степана (9 січня).

На саме Різдво господині зранку готують смачні страви, проте вже не пісні, як це було на Вечерю. Потім люди йдуть до церкви. Там і повинні заспівати колядники. Одразу після богослужіння вирушають колядувати до священика, ну а вже потім відвідують кожну хату й співають одну і ту ж коляду.

Колись процес колядування відбувається так. Спочатку віншують під вікном:

Віншую Вас, пане господарю,  
 З новорожденним Христом,  
 Який народився,  
 Весь світ весь за Ним  
 Хай звеселить Вас і Вашу родину<sup>23</sup>.

Даний текст написаний у формі привітання-побажання з народження Христа, коротко подається рядок, що знаменує Його величність, святість (Весь світ весь за Ним).

Після віншування колядують одну коляду. Потім господарі запрошують їх у хату. Всі сідають за стіл і розпочинають гостину першою колядою. Аж тоді приступають до святкування: веселяться, іноді навіть танцюють, якщо є

---

23 Мацевич Михайло (1939 р.н.). Віншую Вас, пане господарю // ЕК\_12AV\_2014kuzbyt\_seans01. – Головецько, с. 27

музики (скрипка і бас). В самому кінці, перед тим, як розходитися, колядують востаннє і мандрують у наступну хату. Це може тривати всі свята (3 дні).

Досить оригінальною колядою є «Ой дівчино красна, вийди, вийди з хати»<sup>24</sup>:

Ой дівчино красна, вийди, вийди з хати,  
Разом з нами, юнаками, заколядувати.  
Як не можеш вийти, відчини віконце,  
Глянь, як зірка з неба сяє, мов те ясне сонце.  
Зірка в Вифлеємі новину звістила,  
Шо в вертепі Матір Божа Сина породила.  
Ми Божому Сину поклін щирий шлемо,  
І за тебе, дівчинонько, щиру просьбу шлемо.  
Шоб тебе любити, і Бога просити,  
Шоб Бог дав щастя...

У цьому тексті чітко простежується мотив народження Божого Сина, про що і сповіщає перша зірка. У коляді використовуються звертання (дівчино красна), порівняння (зірка з неба сяє, мов те ясне сонце), епітети (ясне, щирий).

Якщо діти ходили, то в них віншування були переважно жартівливого характеру:

Вінчую, вінчую,  
Бо ковбасу чую,  
Дайте на коляду,  
Бо вам хату розвалю!<sup>25</sup>

Також на Різдво починає ходити вертеп. У головних ролях зазвичай є Дитятко, Ангел, Ірод, Чорт, Смерть, Царі, Пастушки тощо.

24 Климаш Василь. Ой, дівчино красна, вийди, вийди з хати // ЕК\_12AV\_2014senovyat\_seans04. – Риків, с. 20

25 Радевич Світлана. Вінчую, вінчую // ЕК\_12AV\_2014kuzbyt\_seans03. – Пшонець, с. 22

На Марії зазвичай ідуть до церкви. Опісля – в гості одне до одного, колядують. Наприклад, часто респонденти згадували колядку «Лелія»<sup>26</sup>, в якій фігурували Ісус, Марія і Йосиф:

Лелія,  
 Породила Йсуса Христа Діва Марія.  
 Лелія,  
 Ой не мала в чім скупати Діва Марія.  
 Лелія,  
 Ой надійшла вода бистра  
 І скупала Йсуса Христа Діва Марія.  
 Лелія,  
 Ой не мала фіраночок Діва Марія  
 Ой не мала пеленочок Діва Марія.  
 5. Лелія,  
 В Божім храмі фіраночки,  
 Будуть гарні пеленочки, Діва Марія.  
 6. Лелія,  
 Ой не мала колисочки Діва Марія.  
 7. Лелія,  
 В Божім храмі чаша стоїть,  
 На колисочку ся строїть, Діва Марія  
 8. Лелія,  
 А хто ж буде колисати, Діва Марія.  
 9. Лелія,  
 Старий Йосиф опікунок,  
 Буде гарний колисунок, Діва Марія.

У коляді увага зосереджена не на власне народженні Ісуса, як було у попередніх текстах, а на Марії і Йосифові. Щодо аналізу, бачимо, що є епітети (старий, гарні, бистра), анафора на початку кожної строфи (лелія).

---

26 Мацевич Єва. Лелія // ЕК\_12AV\_2014kuzbyt\_seans02. – Головецько, с. 12-13

У третій день свят сколівцани також ідуть до церкви. Крім того, у них існує звичай «в'язати Степана». Оскільки у селах чоловіків на це ім'я мало, то традиція занепадає.

#### **2.1.6. Старий Новий рік або Василя**

14 січня українці святкують Новий рік за старим стилем в честь Василя Великого. На Сколівщині зранку діти зазвичай ходять засівати. Вважалося, що перші посівальники приносили щастя в хату, тому ними повинні бути хлопці. Дівчатам не годилося засівати. Потім всі збираються до церкви на відправу. Ввечері гуртувалися хлопці і йшли колядувати до односельчан із піснею «З Новим Роком йдем до хати, до хати» (побажальна коляда).

Також у це свято є звичай «в'язати Василя». Після частування гість має господареві заспівати «Многая літа».

На Василя також відбувалося дійство з карачуном, який ставився ще на Перший Святий вечір. З нього знімали повісмо (те, яким він був обвитий), розрізували на чотири частини, щоб утворилися хрестики. Потім їх давали худобі.

#### **2.1.7. Другий Святий Вечір (Бабин вечір; Водохресний вечір)**

Другий Святий вечір або Бабин вечір відзначають жителі сіл 18 січня. Так само, як і на Перший Святий вечір, мешканці готують вечерю, ставлять сніп, світять свічку. У цей вечір вже виконуються щедрівки. Їх виконавцями є переважно жінки. Однією з найбільш вживаних є «Ми прийшли вам пощедрувати»<sup>27</sup>:

– Ми прийшли вам пощедрувати.

Щедрий, добрий, святий вечір!

Ой чи є дома господаренько?

Щедрий, добрий, святий вечір!

<sup>27</sup>Плянчич (Бенькалович) Анастасія. Ми прийшли вам пощедрувати // ЕК\_12AV\_2014kobasyar\_seans09. – Плав'є, с. 7-8

– Ой дома, дома, спит в кінці стола,  
Щедрий, добрий, святий вечір!  
[...] Твоїм подвір'ю є три королі.  
Щедрий, добрий, святий вечір!

Три королі – це сонце, місяць та дощ. Місяць, за народними віруваннями, мав вплив на родючість землі, рослинного та тваринного світів. Сонце уявлялось небесним вогнем, також воно ототожнювалось з образом жінки-господині. Дощ у значенні води, так само як і місяць, є символом родючості<sup>28</sup>. У цій щедрівці використовуються діалогічні вставки, епітети (добрий), та рефрен (Щедрий добрий святий вечір).

З розповідей одних респондентів знаємо, що карачун, який ставили на Перший Святий вечір, несуть до ріки і в ріці його миють. Це означало, що все зло, яке панувало до того часу (цілий рік), змивається. Після того приходять до хати, розрізають його і дають худобі. Це було нібито таким задобренням худоби, бо вважалося, що вона у цей вечір розмовляє і може поскаржитися або похвалитися Богові про те, як до неї ставляться господарі.

Інші респонденти стверджували, що карачун потрібно не нести, а котити від хати до ріки, там його обмивати і заносити у хату. Очевидно це пов'язано з урожаєм і добробутом.

Існує низка повір'їв, які виконували жителі Сколівщини. Серед таких варто виокремити такі:

- обв'язати яблуню соломою (перевеслом) – на врожайність;
- обв'язати ніжки столика ланцюгами – на здоров'я.

На думку сколівщан, на Водохресний вечір рівно опівночі можна перевірити себе на святість чи якесь певне щастя. Це приблизно відбувається так: близько до опівночі люди готують відро зі звичайною водою. Коли годинник проб'є 12 годину ночі, то має статися чудо: вода перетвориться на вино. Проте є така заувага: це перетворення побачить лише «свята» людина.

<sup>28</sup> Панчук Оксана. Образна символіка щедрівок: На матеріалі волинського фольклору // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах: Науково-методичний журнал . – 01/2006 . – N1 . – С.48 .

Зазвичай «святою» може бути людина, яка пережила чи переживає велике горе, але не зневірюється, продовжує молитися, є надзвичайно побожною. Микулич Параска говорила, що колись люди чекали по 12 годин, щоб побачити, чи саме вони є «святими», і деяким людям це вдавалося.

#### **2.1.8. Водохреща**

На Водохреща, яке святкують 19 січня, особливих традицій немає. Люди, як правило, ідуть до церкви, освячують воду, нею вмиваються, бо згідно з християнським вченням цього дня у річці Йордан хрестився Ісус Христос. Про це навіть співають жителі Сколівщини у пісні «Йордане-ріко, спіши ладитись»:

Йордане-ріко, спіши ладитись,

Це бо приходить Господь хреститись!

Вони вірять, що вода саме у цей день є святою, тому очищує тіло і душу від хвороби та всякого гріха.

#### **2.1.9. Стрітеня**

Останнім святом, яке замикає коло зимового циклу є Стрітеня Господнього (15 лютого). Як і всі українці, мешканці Сколівського району ходять до церкви на Службу Божу. Там освячують свічки, які називаються стрітенськими. Коли надворі буря або гримить, вони запалюють ці свічки, щоб захиститись від грому. Це триває доти, доки не зникне негода. Також ними потрібно обходити хату, адже це буде своєрідним захистом від усякої нечисті.

За народним повір'ям, у цей день зустрічається зима з весною. Тому жителі Сколівщини виявляють свою спостережливість щодо зміни погоди, яка впливає на прихід пори року. Вважається, якщо на Стрітеня світить сонце, то швидко настане весна, якщо тінь – зима буде затяжною.

Отже, свята, які увійшли до зимового циклу є досить цікавими, адже несуть інформацію, яка притаманна саме теренам Сколівщини. Крім того, важливим є те, що ті чи інші обрядодії підкріплюються фольклорними творами, які і на сучасному етапі активно побутують серед мешканців сіл.

## **2.2. Весняний та літній цикли**

### **2.2.1. Благовіщення**

Свято Благовіщення (7 квітня) належить до одного з найбільших весняних свят. Сама назва свята несе релігійний (християнський) зміст і означає добру, радісну звістку про те, що почалося звільнення роду людського від гріха і вічної смерті. У жителів досліджуваних сіл Сколівщини особливих обрядовій нема, вони в цей день зазвичай ходять до церкви. Проте згідно з розповідями плав'ян, все ж спостерігається певна відмінність від сусідніх сіл. У Плав'ї є повір'я, що землю до Благовіщення рухати не можна. Жителі села вважають, що «звечора треба вирізати стільки однолітніх прутиків з лози чи з верби, скільки маєш углів на всіх будинках. Наприклад, одна хата (кімната – уточнення О. К.) – чотири прутики, тут коло кожного угла, там, там, там, там, коло кожного угла з вечора розкладаємо, а раненько, поки ще всі сплять, господиня має встати за сходом сонця, позбирати їх і тягнути землею, віднести в річку. І казати: «Ти водице Йорданице, очищаєш береги від усякого сміття, очисти мої будинки від усього злого». І кидає то на воду»<sup>29</sup>

### **2.2.2. Страсний тиждень.**

Останній тиждень перед Великоднем називався Страсним. У цей час співають лише страсні пісні. «На Страсний Четвер всі люди йдуть на Страсти. Священик читає 12 разів Євангеліє і пере одівається. І коли йдуть на Страсті, то кожна, кожний той, хто вміє шукати гриби бере з собою дерев'яну

---

29 Скільська (Куртяник) Олександра. Благовіщення//ЕК\_12AV\_2014buha\_seans10.– Плав'є. С.38

палицю. Невеличку, щоб ніхто не помітив, щоб її можна сховати в рукав чи за пояс. А з тою палицею потім ходили по гриби.»<sup>30</sup>

У п'ятницю відбувався обхід навколо церкви з Плащаницею, потім її заносили у церкву. Після цього хлопці збиралися біля церкви і стріляли чимось, дзвонили або калатали. Також у п'ятницю або суботу печуть паску. На даний час вона маленька з певними прикрашеннями. Вона досить сильно відрізняється від тих, які були у всіх досліджуваних селах давніше. Одна із мешканців згадує: «Колись була одна спеціально пащаниця, отака велетенська бляха і пекли одну паску в печи, то господар мав спеціальну пащенницю, таку, як бесаги, таку, як мішок полотняний, але не з двох боків боків були сумки, а хіба з одного боку, і ту велику паску брав на плечі, ніс до церкви. То говорило про те, що то великий багач, колись.»<sup>31</sup> Були також і випадки, коли паска на стільки у пащаниці розросталася, що потрібно було розбирати піч. Таку паску називали бабою.

В ніч зі суботи на неділю відбувалося розпалювання вогнища: «Викочують колесо на високу гору, і на таку, би чиста, би там колесо могло котитися. Заносят там жмут соломи, обкручуют між колесами тоту соломую всю, і зверху обпалюють, підв'язуют, і пуцають. І колесо то гаряче біжит так на село, що й солома вже собі догорит тота.»<sup>32</sup> Проте останнім часом цей обряд втрачає свою силу, адже хлопцям забороняють це робити, бо кожен боїться, щоб часом не завдати комусь якоїсь шкоди (наприклад, щоб не загорілася випадково скирта сіна чи ще чогось).

### **2.2.3. Великодні свята**

Сам Великдень (неділя) починається з походу у церкву, там і відбувалося посвячення паски. У Великодній кошик зазвичай кладуть паску, сир, масло, сіль, сало, шинку, ковбасу, хрін та яйця (крашанки, дряпанки). Крашанки фарбували цибулинням, яке спеціально відварювали. Для того щоб

<sup>30</sup> Карпінська Ярослава. Великдень // ЕК\_12AV\_2014kobasyar\_seans02. – Головецько. С. 8.

<sup>31</sup> Скільська (Куртяник) Олександра. Благовіщення//ЕК\_12AV\_2014buha\_seans10.– Плав'є. С.39

<sup>32</sup> Ковальович Олена. Великдень // ЕК\_12AV\_2014buha\_seans03. – Головецько. С. 23

на такому яйці були ще якісь узори, прикладали листочок до нього, натягували зверху капроном. В такому вигляді воно мало постояти певний час, потім діставали його з капрону, забирали листочок і утворювався узор білого кольору. Після церкви всі сім'єю збираються на святкування. Першу страву, яку потрібно з'їсти – паска, потім вже все решта. Шкаралупу з яйця зазвичай не викидають, а спалюють – щоб добробут в домі був.

Другий день свят – Обливаний понеділок. На це свято віряни йдуть до церкви, а потім починають обливатися водою. На третій день те саме, але вже не обливаються, а обпікаються жаливою (кропивою – уточнення О.К.). У ці дні люди відвідують своїх померлих родичів, на цвинтарі священик служить відправу, а потім кропить гроби.

#### **2.2.4. Юрія. Зелені свята**

Юрія (6 травня) особливо не відзначають, лише ходять до церкви. Проте, як стверджували респонденти, у цей день або на Зелені свята (оскільки це рухоме свято, то десь могло і співпадати) є перший вигін худоби. Пастухи, переважно ними були дівчата, коровам плели віночки, вівкали або співали:

Понад, Лися, понад

Шовкова на ній вовна.<sup>33</sup>

На Зелені свята (50 день від Воскресіння Христового) люди замаюють оселі – прикрашають вхід у браму, будинок різними деревами: береза, явір. Це робилося для того, аби відлякувати нечисту силу. Після того, як дерево висохне, ним розпалювали пічку.

#### **2.2.5. Івана**

Зазвичай на Бойківщині сталося так, що свято Івана (7 липня) (або ж як згадують деякі корінні інформанти Івана Купала) не святкувалося. Жителі сіл традиційно ходять до церкви, відвідують своїх рідних, близьких. Проте одна респондентка, Ковальович Олена, розповідає (нібито з власного досвіду, хоча

---

<sup>33</sup> Ковальович Олена. Великдень // ЕК\_12AV\_2014buha\_seans03. – Головецько, с. 26

звідки вона взяла ту інформацію, невідомо), що свято Івана Купала супроводжувалося певними обрядами. Дівчата плели віночки і йшли на річку. Кидали їх у неї і спостерігали. Куди віночок попливе, звідти прибуде милий. Якщо потоне – дівчину чекає гірка доля. А хлопці тим часом розпалювали багаття і перестрибували через нього. Вночі молодь ходила шукати цвіт папороті. Хто його знайде, той буде щасливим.

У цей день співали багато пісень. Однією з них є «Ой на Івана, ой на Купала»<sup>34</sup>:

1.Ой на Івана, ой на Купала

Ой на Йвана Купала

Раненько вставала,

Личенько вмивала.

2.Ой поспішала, квіточки збирала

Ой на Йвана Купала.

3.Квіточки збирала, в пучечки складала

Ой на Йвана Купала.

4.Віночки сплітала, на воду кидала

Ой на Йвана Купала.

5.А в яку сторонку віночок поплине

Ой на Йвана Купала.

6.А з тої сторонки миленький мій буде

Ой на Йвана Купала.

Ця любовна пісня має мотив пошуку коханого (А в яку сторонку віночок поплине [...],А з тої сторонки миленький мій буде). Тут спостерігаємо рефрен (Ой на Йвана Купала), пестливі форми (віночок, миленький).

## 2.2.6. Громові свята

---

<sup>34</sup> Ковальович Олена. Ой на Івана, ой на Купала//ЕК\_12AV\_2014buha\_seans03.– Головецько. С.24

Щодо громових свят (Гавриїла (26 липня), Мокрини (1 серпня), Іллі (2 серпня), Пантелеймона (9 серпня), Маковія (14 серпня)), то бачимо, що у ці дні не можна було нічого робити. Як розповідала Курилович Єва, «в свято не мож робити, особливо на Ілля, на Маковея не мож, тепирька, яке то ще свято є що дуже не дай Бог робити, бо грім вбиває в нас то-ту. Одна жінка пішла уверх, то були сінокоси, пішла уверх сіно робити, на то свято і грім її вбив.»<sup>35</sup>

Отже, весняний та літній цикли є менш насиченими, проте також містять багато інформації по обрядах досліджуваних сіл.

### **Висновки**

Враховуючи результати виконаної курсової роботи, зроблено такі висновки на основі реалізації поставлених завдань.

Ознайомившись із загальною характеристикою Бойківщини, історією Сколівського району та окресливши межі даного ареалу, було закладено відповідний фундамент для подальшого дослідження календарно-обрядового фольклору Сколівщини.

---

<sup>35</sup> Курилович Єва. Іллі // ЕК\_12AV\_2014kobasyar\_seans10. – Плав'є. С.12

У процесі роботи вдалося не лише з'ясувати обряди та звичаї, які побутують серед мешканців, а й проаналізувати фольклорні твори, що їх супроводжують.

Дослідження містить дані з різних праць: за редакцією Ю. Гошка, С.Павлюка, С. Макарчука тощо. Проте варто зауважити, що всю інформацію про традиції, обряди було зібрано під час фольклорної експедиції 1-14 липня 2014 року від багатьох респондентів, найпродуктивнішими з них були Голінчак (Орищак) Ольга Михайлівна, Карпінська (Цибь) Анна Федорівна, Климаш Василь Васильович, Курилович Єва Михайлівна, Микулич (Арендач) Параска Олексіївна.

Зібравши фольклорний матеріал, було виявлено, що у Сколівському районі одним із найбагатших у фольклорному плані є село Плав'є. Календарна обрядовість на цій території відзначається великим жанровим розмаїттям: коляди, щедрівки, віншування тощо. Респонденти із захопленням пригадують колоритні забави на різні свята, серед них свято Андрія, Перший Святий вечір, Великодні свята і т. д.

На теренах Сколівщини досить активно зустрічали зиму, а тому є багато календарно-обрядових творів саме зимового циклу, зафіксованих у селах Плав'є, Риків, Головецько, Пшонець та Хітар. Проте, на жаль, усім цим фольклорним скарбом володіють здебільшого старожили (люди 70-80 років) згаданих сіл. Тож народна творчість, яка була викохана віками, занепадає, втрачається разом з її носіями.

Люди похилого віку розповідають історії зі свого життя чи з пам'яті рідних, багато співають, а в побуті й досі беруть до уваги прикмети, на основі яких передбачають погоду а також майбутній врожай чи свою долю.

Найчисельнішими фольклорними творами зимового циклу досліджуваних сіл є коляди. Також побутує і достатньо невелика кількість щедрівок і віншувань. У цих текстах здебільшого простежується величальний мотив, паралельне римування, налічується велика кількість риторичних запитань, звертань, епітетів, порівнянь і т.п.

Сколівщани зазвичай розповідали обряди. Найяскравішим виявилось дійство з карачуном, що в певній мірі і збереглося до сьогодні.

Весняний та літній цикли у своєму складі практично не налічують пісень. Жителі окремих сіл Сколівщини співають лише ті святкові пісні, які чують у церкві. Здебільшого вони пам'ятають обряди, зокрема процес посвяти паски, паління шин, плетіння віночків худобі тощо. Винятком є свято Івана Купала. Адже у даному регіоні це свято не відзначали, проте корінна жителька села Головецько запевняла, що ще пам'ятає з власних спостережень традиційні купальські дійства й фольклор, що їх супроводжував.

Отже, на теренах Сколівщини активно побутує календарно-обрядовий фольклор. Проте історично склалося так, що серед усіх циклів найбільш продуктивним і в певній мірі збереженим виявився лише зимовий цикл.

### **Список використаних джерел та літератури**

Джерела:

1. EK\_12AV\_2014buha\_seans03
2. EK\_12AV\_2014buha\_seans10.
3. EK\_12AV\_2014kobasyar\_seans02
4. EK\_12AV\_2014kobasyar\_seans08.
5. цкEK\_12AV\_2014kobasyar\_seans09
6. EK\_12AV\_2014kobasyar\_seans10
7. EK\_12AV\_2014kuzbyt\_seans01.
8. EK\_12AV\_2014kuzbyt\_seans02.

9. EK\_12AV\_2014kuzbyt\_seans03
10. EK\_12AV\_2014senovyyat\_seans04

#### Література:

1. Бойківщина. Історико-етнографічне дослідження / Ред. Ю. Г. Гошко Київ: Наук. думка, 1983. – 338 с., іл.
2. Етнографія України: Навч. посібн. / За ред. проф. С. А. Макарчука. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Львів: Світ, 2004. – 520 с.
3. Карта-схема Сколівського району Львівської області [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.karpaty-slav.com/karta-skole.html>. – переглянуто 15. 03. 2015
4. Лисик Н. М. Туристичні ресурси Сколівщини // Туристичними шляхами Прикарпаття. Збірник наукових праць. – Львів, 2012 - С . 70-84
5. Наша історія [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://skoledlg.com.ua/pro-nas/z-istorii>. – Переглянуто 15. 03. 2015
6. Панчук Оксана. Образна символіка щедрівок: На матеріалі волинського фольклору // Дивослово : Українська мова й література в навчальних закладах: Науково-методичний журнал . – 01/2006 . – N1 . – С.46-50 .
7. Сколівський район [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [http://uk.wikipedia.org/wiki/Сколівський\\_район](http://uk.wikipedia.org/wiki/Сколівський_район) . – Переглянуто 15. 03. 2015
8. Сколівщина / Наук. ред. С. Павлюк. – Л.: Інститут народознавства НАН України, 1996. – 734 с.
9. Словник української мови: в 11 томах. — Том 6, 1975. — С. 675.